

De Kaloot

Andr. Boogert

Omstreeks het jaar 1400 zag de kaart van Zeeland er geheel anders uit dan we zien als we een moderne atlas bekijken. Vooral het gebied tussen Walcheren en Zuid-Beveland was toen nog een verzameling zandbanken, schorren en waterstroompjes. Centraal in dit gebied lag een dominerend duinlandschap dat zich uitstrekte van Vlissingen tot Borssele. Het westelijk deel van dit duingebied vormde een eiland voor Vlissingen en heette Coesant. Het centrale deel werd West Caloot genoemd en het oostelijk deel was de Oost Caloot.

Om dit eilandengebied stroomden belangrijke scheepvaart routes. Het noordelijke vaarwater werd Lemmer genoemd en werd beheerst door de steden Veere, Arnemuiden en Middelburg. Het water voor Vlissingen was de Honte en de stroom langs Borssele heette Dipanha (afb. 1).

Uit Zeeuwse kronieken blijkt zelfs dat het mogelijk was om een vloot van 24 Engelse schepen in 1341 te laten varen van Veere via de Braakman naar het Zwin.

Voor de schelpenverzamelaars is het jaar 1390 een belangrijk jaar. Het eiland Coesant loopt tijdens een stormvloed onder en de erosie kan in een versneld tempo zijn werk doen. Er volgen in korte tijd nog een aantal belangrijke stormvloeden:

1404	19 nov.	Eerste St. Elisabethsvloed
1421	19 nov.	Tweede St. Elisabethsvloed
1530	5 nov.	St. Felixvloed, Borssele loopt onder water
1532	2 nov.	Allerheiligenvloed, half Nederland vergaat.

Door al deze stormvloeden verdiepte de Westerschelde (Honte) zich aanzienlijk, zodanig zelfs dat hier en daar in de hoofdstroom van de Westerschelde gaten zijn ontstaan van 30 tot 44 meter diepte. Deze dieptes zijn ruimschoots voldoende om een heel scala van grondlagen te ontsluiten. Verschillende van deze ontsloten grondlagen bevatten fossielen.

Uit het pleistoceen zijn dit: Eemien

Icenien
formatie van Merksem

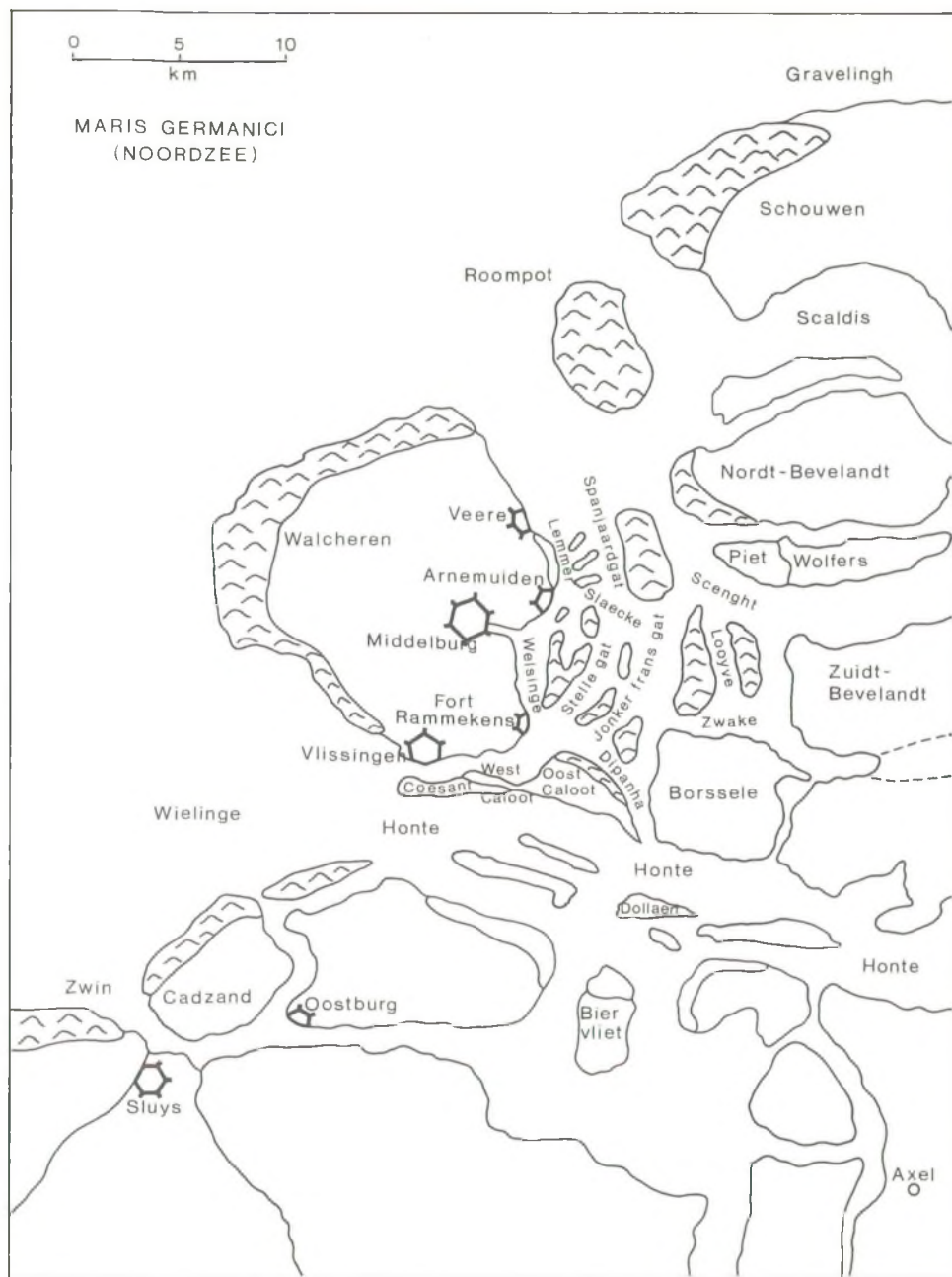
Uit het Pliocceen zijn dit : zanden van Kallo, Scaldisien

Uit het Mioceen zijn dit : zanden van Deurne

Door aanvoer uit de bovenstroom van de Schelde kan bovendien nog materiaal aanwezig zijn uit het Anversien en Eoceen (Lutetien).

Het fossiele materiaal kan uit de hoofdstroom van de Westerschelde omhooggewerkt worden door de sterke eb en vloed stroom op die plaatsen waar die stroming gedwongen wordt een bocht te maken. Dat is het geval bij de inbocht van de Kaloot tussen fort Rammekens en Borssele.

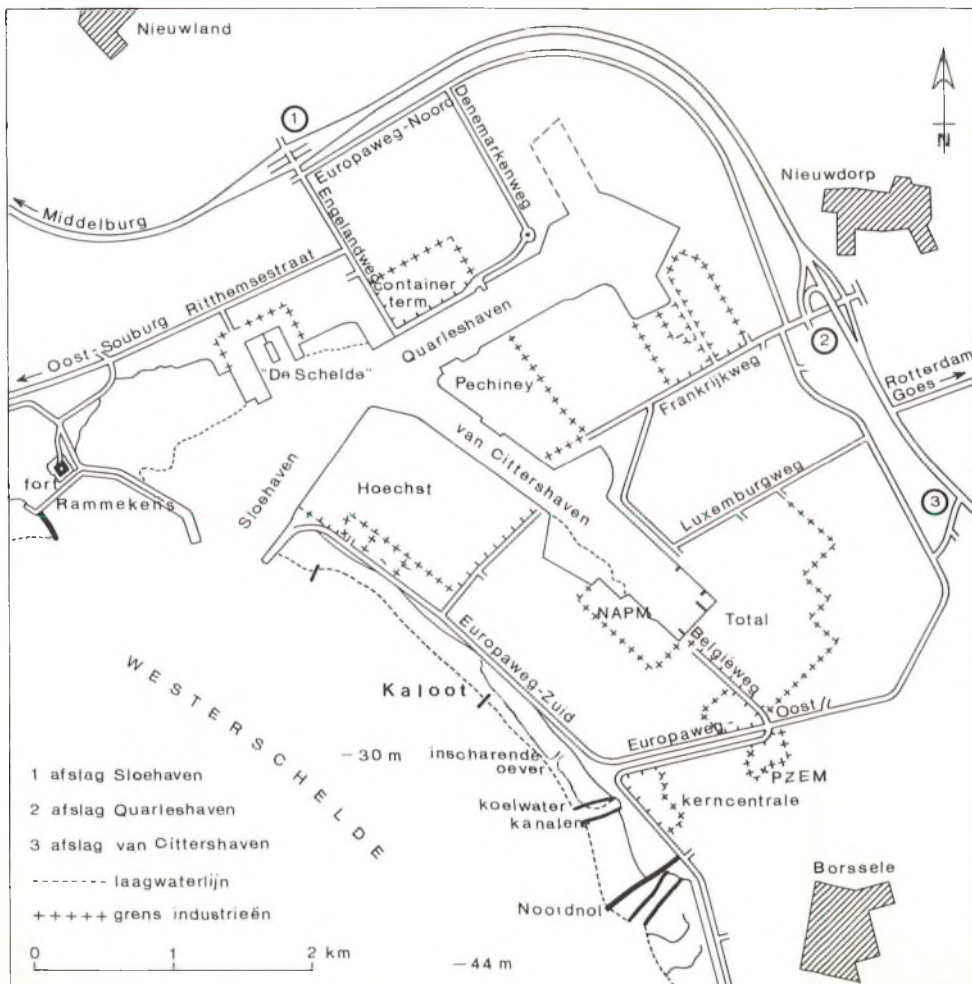
Wat nu Kaloot genoemd wordt is het overblijfsel van de Oost Caloot. De naam is enigszins verbasterd. Oorspronkelijk zal de naam een zogenaamde dubbelnaam geweest zijn. Loo betekent kale vlakte of hoogte. Kale Loo duidt dus inderdaad op een grote zandige vlakte, en zoals u weet kunnen alleen duinen ontstaan indien een voldoende groot zandstrand voorhanden is. Het zand op deze Kale Loo of Calleloo, zoals men dat vroeger schreef, was in voldoende mate aanwezig en droog genoeg om duintjes te kunnen vormen. De overblijfselen van deze duintjes zijn nog steeds waarneembaar. De grote zandvlakte is echter gereduceerd tot een smal zandstrand. Aan de westkant wordt dit strand abrupt begrensd door de havenuitgang van Vlissingen-Oost nabij fort Rammekens en aan de oostkant bevinden zich de koelkanalen van de kerncentrale Borssele (afb. 2). Het terrein is bereikbaar via de Europaweg-zuid langs het Industrieterrain in het Zuid Sloe.

FOSSIEL SCHELMATERIAAL

Voor schelpenverzamelaars zijn er nog diverse mogelijkheden om aan fossiel materiaal uit deze omgeving te komen. De eerste mogelijkheid is het afzoeken van de hoogwaterlijn van het Kalootstrand. De hoogwaterlijn is gemarkeerd door schelpengruis waartussen men vaak verrassende vondsten kan doen.

Het afzoeken van de laagwaterlijn moet ontraden worden omdat er zich drijfzand kan vormen op deze hoogte. Zwemmen kan ronduit gevaarlijk zijn op de Kaloot.

Afb. 2 De Kaloot aan de zuidkant van het industrieterrein. Tekeningen A. de Jonge.

← Afb. 1 Midden-Zeeland, reconstructie naar diverse oude kaarten. ± 1400.

Afb. 3 Links: *Pecten maximus grandis* J. de Sowerby. Ongeveer $\frac{1}{2}$ x de Kaloot.
Rechts: *Scaphella lamberti* J. de Sowerby. $\frac{1}{2}$ x De Kaloot.
Foto's van de schrijver.

Een tweede mogelijkheid tot het vinden van fossiel materiaal ligt tussen de hoogwaterlijn en de laagwaterlijn in. Op verschillende plaatsen ziet men een afbrokkelende kleilaag waartussen plasjes water zijn blijven staan. In deze zogenaamde abrasie zône verzamelt zich soms groter schelpmateriaal. Een derde mogelijkheid is het afzoeken van het industrieterrein, grenzend aan de Kaloot. Dit terrein is opgespoten met zand uit de Schelde en veel klein materiaal is vrij onbeschadigd uit de persleiding tevoorschijn gekomen.

U verwacht natuurlijk op dit strandje schelpen aan te treffen met een naam die op zijn minst doet vermoeden dat zij van deze plek afkomstig zijn. Te denken valt aan: *Phasianema zelandica*, Bloklander, 1949; *Gibbula nehalenniae*, van Regteren Altena, 1954; *Lepeta scaldensis*, van Regteren Altena, 1954; *Aporrhais scaldensis*, van Regteren Altena, 1954; *Pyrene scaldensis*, van Regteren Altena, 1956.

Zelandica doet aan Zeeland denken.

Nehalennia is een Zeeuwse oogstgodin.

Skaldenpoëzie bezingt voorgaande geslachten terwijl er een klankverwantschap is met het woord Scaldis hetwelk Schelde betekent.

De oorspronkelijke vindplaats van deze soorten is inderdaad Ritthem en de Kaloot. Het betreffen echter vrij zeldzame schelpjes. De kans is groter dat u fragmenten aantreft van: *Scaphella lamberti*, J. Sowerby, 1816 (afbeelding 3), *Turritella triplicata*, Brocchi, 1814; *Pecten maximus grandis*, J. de Sowerby, 1828 (afbeelding 3).

Uit het Mioceen kunt u ook brachiopoden aantreffen, zoals *Terebratulina perforata*, Desnoyers, 1916. Tenslotte nog dit. Het strandje is nog slechts klein. Van de oorspronkelijke 3300 meter lange en 500 meter brede Kaloot is niets meer over. Er grazen geen grote schaapskudden meer en er broeden geen grote hoeveelheden vogels zoals vroeger op de schorren voor de Kaloot. Het blijft echter door zijn ligging een uniek stukje strand, want er zijn niet veel plaatsen in Nederland waar fossielen uit het Pliocceen zijn te vinden.